

Prezentarea și istoria comunei

Delimitarea teritorială

Comuna Măureni este situată în extremitatea vestică a județului Caraș-Severin, la limita acestuia cu județul Timiș și cuprinde satele Măureni și Șoșdea, având coordonatele geografice de 45°25' latitudine nordică și 21°30' longitudine estică. Comuna are reședința în localitatea Măureni.

Teritoriul administrativ al comunei se învecinează cu următoarele teritorii administrative:

- la nord, cu comuna Tormac;
- la sud-est, cu comuna Berzovia;
- la est, comuna Vermeș;
- la sud-vest, orașul Gătaia;

În cadrul reliefului, localitatea Măureni se află în Câmpia Tisei, subunitatea Câmpiei Înalte, respectiv Câmpia Șemlacului, la contactul cu dealurile piemontane vestice, la o altitudine de 135-140 m.

Centrul de comună Măureni se găsește la 40 km pe cale ferată și 36 km pe șosea de municipiul Reșița, reședința județului Caraș-Severin și la 58 km pe cale ferată și 64 km pe șosea de orașul Timișoara. Cel mai apropiat oraș din județul Caraș-Severin este Bocșa, aflat la o distanță de 24 km, iar din județul Timiș este noul oraș Gătaia, aflat la o distanță de 7 km. Distanța dintre cele două sate componente ale comunei este de 7 km, ele fiind legate de DC 83 A. Prin centrul localității Măureni trece drumul județean DN 58 B Voiteg - Bocșa. Halta CFR Măureni se găsește la cea 1,8 km depărtare de centrul localității Măureni, iar halta Șoșdea, la cea 2 km de satul Șoșdea.

Teritoriul administrativ al comunei Măureni se întinde pe o suprafață de 8830 ha. Suprafața terenului situat în intravilanul localității Măureni este de 178,31 ha iar în satul Șoșdea de 148,10 ha teren intravilan. Din totalul teritoriului administrativ al comunei 8.259 ha o reprezintă suprafața agricolă și 571 ha suprafața neagricolă. Comuna reprezintă 1,03% din suprafața județului Caraș-Severin.

2.1. Relații în teritoriu

Comuna Măureni este așezată în extremitatea vestică a județului Caras - Severin, la limita acestuia cu județul Timiș, și cuprinde satele Măureni și Șoșdea, având coordonatele geografice de 45° 25' latitudine și 21 30' longitudine estică, în cadrul reliefului, localitatea Măureni se află în Câmpia Tisei, subunitatea Câmpiei înalte, respectiv Câmpia Sipetului și Câmpia Șemlacului, la contactul acesteia cu dealurile piemontane vestice, la o altitudine de 135 - 140 m. Comuna Măureni se învecinează cu :

- Comuna Gătaia spre vest, sud - vest;
- Comuna Tormac spre nord, nord - vest;
- Comuna Vermeș spre nord - est;
- Comuna Berzovia spre est, sud - est;

Centrul de comună Măureni se găsește la 40 km pe calea ferată și 36 km pe șosea, de municipiul Reșița, reședința de județ și la 58 km pe cale ferată și 64 km pe șosea de orașul Timișoara. Cel mai apropiat oraș este Bocșa, aflat la o distanță de 24 km.

Distanța dintre cele două sate componente ale comunei, respectiv Măureni și Șoșdea, este de aproximativ 6 km, ele fiind legate de drumul comunal DC 83.

Prin centrul localității Măureni trece drumul județean D.N. 58B Voiteg - Bocșa.

Halta C.F.R. Măureni se găsește aproximativ la 1,8 km depărtare de centrul comunei, iar halta Șoșdea, la circa 2 km de satul Șoșdea.

Comuna Măureni are o poziție favorabilă, ca fiind așezată la o distanță medie față de reședința de județ și la încrucișarea unor drumuri de importanță națională și județeană.

2.1.1. Considerații istorice

Comuna Măureni este formată din două sate: Măureni și Șoșdea. Acestea sunt așezări apărute în etape istorice diferite.

A. Istoricul localității Măureni

În Banat, alături de populația română băștinașă, s-au așezat în decursul timpului, elemente ale altor popoare. Elementelor străine așezate în Banat în secolele anterioare, li s-au adăugat în secolul al XIII -lea, în cadrul politicii de colonizare habsburgică, altele noi, între care cel german predomina. Populația ce a sosit în Banat a fost destul de numeroasă. Până în ultimul deceniu al secolului al XVIII-lea, s-a deplasat în această zonă o populație germană de 80.000 se suflute.

Majoritatea coloniștilor au fost originari din partea de sud și de vest a Germaniei. Colonizările habsburgice în Banat s-au efectuat în trei mari perioade: carolină (1716-1740), teresiană (1745-1772) și iosefină (1782-1787). Localitatea

Măureni a fost înființată în perioada a treia colonială, respectiv cea iosefină. În această perioadă au mai luat ființă și alte localități svăbești, cum sunt: Gertjanesch (Cărpiniș), Ebenderf (Moravița), Orzydorf (Orțișoara), etc.

Încă pe timpul Măriei Teraza, Iosif al II-lea face trei călătorii în Banat: în 1768, 1770 și 1773. El reglementează colonizarea și prin patentă din 1782 inaugurează cea de-a treia colonizare. Conform patentei fiecare familie primește gratuit 34 jugăre de pământ, animale (2 boi, 2 cai, o vacă) și unelte de muncă. La ordinul împăratului, în anul 1784 au fost construite la Măureni 200 de case noi, din partea statului și tot în acest an au sosit primele 30 de familii de coloniști germani. Aceștia au venit din părțile Rinului de Sus, din Pădurea Neagră, Alsacia, Lorena și Württemberg. Satul a primit numele de Moritzfeld. În total s-au stabilit în Măureni 202 familii (1786), care au primit 62 de sesii întregi și 140 de jumătăți de sesii (16-32 jugăre de pământ, o vacă, 2-4 cai, o căruță, un plug, diferite unelte agricole, veselă, etc.).

La venirea lor pe aceste meleaguri ei au avut de înfruntat multe greutăți. Pământul era mlăștinos. Nu erau căi de comunicație. După construirea caselor s-a trecut la aranjarea străzilor a realizarea celor trei fântâni cu apă potabilă. Aceste fântâni aveau adâncimi între 40 - 50 m și erau amplasate pe mijlocul drumului principal și localității.

În acea vreme, pădurile ocupau suprafețe întinse, în câmp munca era foarte grea. Toți coloniștii erau antrenați la munca de asanare.

Prima formă de conducere a localității s-a constituit în 1786, an care marchează data definitivă a formării comunei Măureni. Primul primar al comunei a fost Nikolaus Pranzén. În același an s-a construit și parohia catolică.

Multe nume de familii cum sunt: Wolfschlagel, Hallinger, Basterling, Steinbach, Tillinger, Ackermann, Kohlbach, Herzberger sau Rittingerau dispărut cu timpul.

În anul 1796 s-a întocmit cartea fundală și prima hartă a teritoriului comunei, în suprafață de 7669 jugăre.

În anul 1805 comuna a primit dreptul de a ține târguri săptămânale, în 1859 dreptul de a ține două târguri anuale, iar după alți 10 ani dreptul de a ține 4 târguri anuale.

Revoluția burgheză-democratică din 1848 - 1849 n-a afectat prea mult această localitate.

Pentru a lega comuna de celelalte localități, între anii 1872 - 1873 s-a construit calea ferată Voiteg - Gătaia - Măureni - Reșița. Din păcate stația C.F.R. se află la aproximativ 2 km de localitate. Moșierul Ludwig Wirkner nu a permis ca linia ferată să treacă peste moșia lui.

Timpul efemer a rezervat comunei multe evenimente importante. Anii viitori au adus sătenilor îmbunătățiri radicale în viața lor. Greutățile însă nu au întârziat să se abată asupra locuitorilor. Calamitatea naturală, seceta din 1863, a distrus majoritatea culturilor nerămânând nici sămânța necesară pentru semănat. Unii gospodari au fost nevoiți să ia paie de pe acoperișul caselor pentru a hrăni animalele. Nu peste mult timp se abătă o nouă catastrofă asupra locuitorilor, focul din 12 iulie 1875, care s-a dezlănțuit în preajma unei furtuni, începând de la marginea de sud a comunei. Focul s-a întins cu o repeziciune uimitoare din cauza acoperișurilor caselor formate din șindrilă sau paie. Acest incendiu a avut loc în timp ce majoritatea oamenilor erau la câmp, la strânsul recoltei. Focul a transformat aproximativ 100 de case în cenușă. Printre aceste clădiri s-au aflat biserica, primăria și școala veche. Pradă acestui incendiu au căzut și majoritatea documentelor aflate în arhiva primăriei.

Pentru asigurarea sănătății locuitorilor, în anul 1876, comuna a primit primul medic, care se îngrijea și de populația localităților din jur. În 1892 a fost construit un spital epidemic apoi în 1900 s-a înființat și prima farmacie care mai există și astăzi, în 1893 poșta a primit legătură telefonică.

În anul 1908 se pun bazele coloniei Waldau /Șoșdea Nouă, formată din șvabi veniți din diferite comune ale Banatului (Liebling, Butin, etc.). Populația germană de aici a cumpărat în hotarul Șoșdei terenuri despădurite la un preț foarte convenabil, în primii ani de la înființare satul avea 54 de numere și peste 300 de locuitori.

Până în preajma primului război mondial, comuna s-a dezvoltat, deși din când în când au existat perioade critice, provocate de calamități.

Primul război mondial și-a lăsat amprente și asupra vieții patriarhale pe care o duceau locuitorii comunei Măureni la acest început de secol. Mulți fii ai acestor locuri sunt obligați să lupte în armata austro-ungară, contrar oricăror interese ale lor, departe de hotarele țării, "... prin șanțurile Galiției, prin pădurile Bucovinei, pietrele pleșuve ale Italiei sau prin pustietățile înghețate ale Siberiei, unde mulți și-au pierdut viața devenind eroi ai neamului nostru. Numărul morților din comună, în acest război, a fost de 135.

De-a lungul anilor teritoriul comunei Măureni a fost proprietatea mai multor moșieri. Primul care a posedat moșia a fost Ludwig Wirkner (1846 - 1878). El construit în mijlocul satului Măureni un frumos castel, construcție terminată în 1850. În 1878 el vinde moșia lui Samuel Adler, care a posedat-o până în 1882. Din acest an și până în 1889 trece în posesia moșierului Ceisa Sebestyen, care la rândul-l o trece în proprietatea fiicei sale Margarethe Kenessey din prima căsătorie și Just din a doua căsătorie). Ea a fost proprietara moșiei din 1889 până la înfăptuirea reformei agrare din 1921.

Reforma agrară a contribuit oarecum la îmbunătățirea condițiilor de viață ale țărănimii în anii imediat următori primului război mondial. Ea a contribuit la întărirea burgheziei satelor și la diminuarea rolului moșierimii în viața economico-socială a României, în raport cu situația dinaintea războiului. După reformă s-au menținut însă marea proprietate, în timp ce multe familii țărănești rămân fără pământ. Ei au fost nevoiți să lucreze la bogătași pentru a-și întreține familiile.

Cu toate greutățile după război se simte o ameliorare a situației economice a comunei. Vechea moară Kern - fondată în 1899 a fost transformată și modernizată în 1927.

În anul 1925 în februarie, doi particulari au introdus lumina electrică în satul Măureni, pe baza unui motor. care asigura parțial electrificarea localității, iar în 1929 s-au electrificat și străzile și toate clădirile publice. Satul Șoșdea este electrificat abia în anul 1962.

Începând cu anul 1925, alături de germani au fost colonizate 23 familii de români în Măureni. Ele au venit din părțile Sibiului. La venirea lor au alcătuit o colonie, stabilită la marginea satului, în anul sosirii lor statul le-a vândut din terenul agricol expropriat de la moșierul comunei suprafața de 15 jugăre de pământ la prețul de 750 lei jugărul, plătibili în rate.

B. Istoricul localității Șoșdea

Urme de viața din epoca străveche și veche în hotarul localității Șoșdea și Măureni, descoperirile arheologice care au fost făcute din secolul al XIX-lea până. astăzi, întâmplător sau datorate unor cercetări făcute de specialiști, se înșiruie începând cu neoliticul și continuă din punct de vedere cronologic până în evul mediu, înainte de toate menționăm așezarea neolitică târzie din locul numit «Odăi», așezare de unde, încă din perioada interbelică, preotul Petru Bohariu adunase material arheologic caracteristic culturii Tisa-Polgar, ce se mai păstra în casa familiei încă în anii '60. Cam aceleași perioade de timp, sfârșitul neoliticului, îi aparține și târnăcopul de aramă descoperit în apropierea satului, cu prilejul construirii căii ferate Buziaș-Gătaia, în anul 1898.

În punctul numit Zgura Mare, aflat cam la 1,5 km în amonte pe Bârzava, lângă liziera pădurii, se afla o ridicătură cu diametrul de 35-40 m, înaltă de 1,5 m. în afara grupului de cuptoare daco-romane din acest loc, aici s-a constatat existența unei așezări ce datează de la finalul epocii bronzului, aparținând culturii Cruceni. Din localitatea Șoșdea, fără alte precizări, în muzeul din Vârșeț se găsește o spirală mare din bronz, apărătoare de braț, având cinci spire și o nervură mediană realizată prin forjare, brodată de fiecare parte cu câte un șir de puncte adâncite. Terminațiile acestei brățări plurispirale au forma unor spiraloizi din sârmă. Acest obiect de podoabă datează de la sfârșitul epocii bronzului și începutul epocii fierului.

Până în prezent nu s-au descoperit materiale arheologice sau numismatice, în hotarul satului, care să aparțină civilizației dacice. Nu putem decât să presupunem existența unor locuri dacice pe malul râului ce uda antica localitate Berzobis, menționată, ca atare, în memoriile de război ale împăratului Traian și de geograful Ravenat.

Faptul că la doar 12-13 km de Șoșdea se află castrul de legiune Berzobis, în preajma căruia s-a înfiripat și o așezare civilă, indică cu certitudine că teritoriul de azi al satului Șoșdea era inclus în hotarele localității antice vecine.

Cercetările arheologice la începutul secolului nostru atesta urme intense de viață ce datează mai cu seamă din secolele al III-lea și al IV-lea d.Hr. Amintim astfel că în anul 1903 s-a trasat hotarul de despărțire dintre moșia firmei Bajersdorf-Biak și moșia contelui Leopold Berthold, ocazie cu care s-au găsit vetre de foc încărcate cu zgură dură, respectiv minereu de fier, ca și tuburi ceramice suflante, folosite la foalele acestor cuptoare. Acum trei decenii, regretatul Ioan Stratan semnală șase asemenea cuptoare, concentrarea cea mai mare a acestora aflându-se în locurile «Zgurile Mari», «Zgurile Mici», «Munceanu», «Izlaz», «La Moara» și în zona «Giuricani». Tot astfel de antichități daco-romane mai sunt semnalate în hotarul cu Ghertenișul, în locul numit «Între Râuri», ca și pe «Valea Ulveșului».

Aceste descoperiri, socotite în general daco-romane și datate din secolele III-IV d.Hr., au foarte probabil o cronologie mai lungă. Nu este exclus ca primele cuptoare de la Șoșdea, asemenea altora amplasate pe aceeași fâșie de demarcație dintre teritoriile împădurite și pusta bănățeană, să dateze încă din veacul al II-lea d.Hr., iar cele mai târzii să fi fost utilizate în veacul al V-lea d. Hr.

Un prim sondaj arheologic modern a fost făcut în primăvara anului 1962 de prof. Octavian Răuț, împreună cu Gh. Lazarovici. Acestea au fost continuate și în anii 1963-1964 în punctul «Giuricani», fiind continuate apoi de Ioan Stratan, directorul muzeului din Lugoj, în anii 1966-1967 și mai apoi în anii 1974-1975, de către Eugen Iaroslavschi, care mai făcuse astfel de cercetări și la Fizeș, nu departe de Șoșdea.

Minereul de fier utilizat pentru obținerea metalului din aceste cuptoare, la fel ca și la Gherteniș, este magnetitul (Fe_3C_4) sub forma unui pietriș bine rulat, sferoidal sau discoidal, cu diametrul între 1-5 cm, de culoare neagră și greutate specifică mare (5,2). Magnetitul de la Șoșdea indica și transformarea sa în maghemit prin oxidarea fierului bivalent în fier trivalent, oetrecută în timp; în prezența oxigenului din aer și apă. Avem deci de-a face cu magnetit aluvional, adus în zona Șoșdei și Ghertenișului de viiturile Bârzavei din zăcămintul primar aflat a Ocna de Fier, în cariera Amalia.

Conținutul în fier al minereului extras la Șoșdea, din lunca Bârzavei, ajunge până la ⁷1.4%. Este evident că din acest proces de reducere rezultau și numeroase zguri. Zgura cristalizată a cuptoarelor daco-romane era formată din silicați, dentrite de fier și magnetit, la care se adaugă, minereuri de magnetit semizgurificate, rugină și limoniți. Analiza de laborator a unui eșantion din bucățile de minereu recuperate din preajma cuptoarelor de la Șoșdea a confirmat ca materia primă întrebuintată era magnetitul, roca ce conține un procentaj ridicat de fier. Chiar dacă se presupune că producția acestor cuptoare nu se baza în exclusivitate pe reducerea minereului de magnetită, ci erau utilizate și minereuri mai sărace, dar mai ușor de procurat, pentru că magnetitul e un minereu ce se găsește la adâncime, e remarcabil amănuntul ca siderurgiștii de la Șoșdea îl cunoșteau și le era cât de cât accesibil. Prezența unui atare material ascuns în adâncimi considerabile presupune de la sine o bună cunoaștere a locurilor în care se aflau asemenea zăcăminte, lucru ce nu era posibil decât pentru o populație ce se afla de foarte mult timp în zona respectivă și care se ocupase de generații cu producerea fierului. Evident că asemenea cunoștințe teoretice și topometrice nu le avea nici unul din neamurile migratoare ce s-au abătut pe aceste meleaguri în secolele ce au urmat părăsirii Daciei de către autoritățile romane imperiale. Atât minerii - pe care existența

minereurilor «de profunzime» ne obligă să-i admitem cât și topitorii nu puteau fi alții decât localnicii daco-romani. după cum ceramica aflată lângă cuptoare, de sigura tradiție romană, îi atesta atât la Fizes, cât și la Șoșdea.

În săpăturile făcute la Șoșdea s-a găsit și un piron de fier, care conținea, de asemenea, în compoziția sa fier, grafit și cementit. Ca și în alte locuri, și la Șoșdea cuptoarele erau clădite din granit, a cărui culoare roșie, hemetică, indica arderea îndelungată la care a fost supus. Roca aceasta se găsește în aluviunile din albia Bârzavei. Prin reducerea minereului de magnetit aluvional, se obținea un aliaj de fier-carbon, ce-și dobânda elasticitatea și duritatea prin călire.

În ultimii ani, reluându-se cercetările în zonă, s-a ajuns la concluzia că o șarjă de metal dintr-un astfel de cuptor permitea realizarea unor lupe de 40-50 kg fier. Arheologul Ovidiu Bozu de la muzeul din Reșița a reluat săpăturile de salvare în punctul numit «Munceanu», în anii 1986-1987, cu care prilej a cercetat un cuptor de redus minereu, având un diametru interior de 1 m, care era alimentat cu magnetit și oxigen prin foaie de pe o platformă cu o suprafață de 9 mp. De lângă platformă, dintr-o groapă, au fost recuperate fragmente de turtă din fier în greutate de 113 kg. Tot O. Bozu, a semnalat în hotarul Șoșdei, către Gătaia, descoperirea unor bucăți mari de zgură metalică cântărind peste 120 kg bucata, în același an, 1986, arheologul reșițean D. Țeicu, a cercetat în hotarul satului și o așezare din secolul al IX-lea d.Hr., fortificată cu o palisadă din lemn și care a avut două faze de locuire.

În marginea satului, dinspre gară, s-a descoperit, în anul 1905, un mormânt al unei femei cu părul lung, în sicriu de nuiele, ce datează probabil din evul mediu.

Din fierul brut obținut se executau diferite sortimente de piese solicitate în cele trei domenii fundamentale: casnic, agricol-pastoral și militar.

2.1.2. Elemente de ordin geologic

Peisajul geografic actual al Banatului este rezultatul unei îndelungate evoluții, strâns legată de evoluția întregului teritoriu al patriei noastre.

În ceea ce privește geologia zonei cercetate, ea se integrează în trecutul geologic al Câmpiei Banatului, fiind parte componentă a Depresiunii Panonice. Această depresiune este de origine tectonică, deoarece șisturile cristaline din fundament sunt scufundate în trepte. Apele termale de la Oradea, apele bicarbonate de la Lipova și Buziaș ca și ivirea de bazalte de lucrare, au venit la suprafață pe aceste linii de fractură.

Câmpia Tisei s-a format pe locul unui bazin maritimo-lacustru. Depresiunea corespunzătoare acestui bazin s-a schițat după cutările laramice. Marea a invadat-o din danian-oaleogen. Odată pătrunse, apele s-au menținut până în pliocen, inclusiv.

Cu privire la menținerea apelor în cuaternar, sunt discuții. După unele păreri, în cuaternar câmpia era exendată și doar unele zone au suferit scufundări lente, dar persistente, fapt care a 'acut ca grosimea aluviunilor cuaternare să atingă valori mari. Datorită acestor mișcări lente s-au produs importante schimbări de direcție ale râurilor din această câmpie.

Câmpia Tisei, în teritoriul căreia se încadrează și localitatea Măureni, este o câmpie de subsidență fluvio-lacustră prin colmatare treptată a lacului pliocen-cuaternar, și reprezintă compartimentul cel mai din est al mării Depresiuni Panonice. Materialele din care-i clădită sunt argile, nisipuri, pietrișuri, loessuri și depozite loessoide. Ele provin, parțial, în afara loessului eolian, din măcinare, de către ape, a Dealurilor piemontane vestice.

Bogățiile subsolului sunt puțin cunoscute. Singurele bogății valorificate în prezent sunt reprezentate de nisipul și pietrișul din albia Bîrzavei, exploatate pentru necesitățile locale, orecum și argila pentru fabricarea cărămizii.

Seismicitatea acestei regiuni este foarte redusă, înregistrându-se cutremure de intensitate mică și la intervale mari de timp. Comuna Măureni se încadrează în zona cu gradul 7 de seismicitate pe scara Richter-Mercali.

În concluzie, putem spune că teritoriul cercetat aparține în mare majoritate, ca vârstă geologică, formațiunilor cuaternare diluviale. Lunca Bîrzavei aparține formațiunilor aluvionare.

2.1.3. Relieful

Microrelieful comunei Măureni face parte dintr-o unitate fizico-geografică mai mare și anume din Câmpia înaltă a Gătaiei, componentă a Câmpiei Timișului, care este formată în bazinul mijlociu al râurilor Pogăniș, Bîrzava, Moravița și al afluenților lor.

Comuna Măureni este așezată la contactul acestei câmpii cu dealurile piemontane ale Pogănișului, Fizeșului, Doclinului și Tirolului.

Câmpia Timișului este în cea mai mare parte a ei o câmpie recentă, de inundație, drenată de Bega. Timiș și de toți afluenții acestora. Până la lucrările de drenare și îndiguire făcute în ultimii 150 de ani, această câmpie, situată la o altitudine absolută de 80-50 m, a fost un ținut de mlaștină. Ea este înconjurată de șesuri subcolinare mai înalte (sub 150 m altitudine absolută). Partea centrală a câmpiei de inundare a Timișului a suferit o mișcare de coborâre mai accentuată, indicată de adâncimea la care se află depozitele pliocenului tânăr (și levantin): 862 m la Giulvăz față de numai 223 m lângă Voiteg, în marginea câmpiei subcolinare.

Divagarea cursurilor de apă, despletirile râurilor, ariile mlăștinoase ce se mai păstrează și astăzi după mai bine de 100 de ani de lucrări ameliorative, întinderea excesivă a lăcoviștilor, semilăcoviștilor și solurilor humico-gleice, tocmai la contactul dintre câmpiile subcolinare și șesul aluvial - toate acestea arată că mișcarea de lăsare a terenului locală, s-a continuat în tot cuaternarul și se continuă și astăzi.

Din punct de vedere morfologic, Câmpia Timișului este o câmpie joasă, tânără și plană. Ea este intens populată și cultivată.

în estul ei se înalță, ca prispe tăiate de văi divergente relativ adânci (20 - 25 m) și largi, câmpiile subcolinare: Câmpia Vingăi, între Mureș și Beghei, și cele dintre Timiș și Nera.

La est de aceste câmpii subcolinare se află dealurile piemontane vestice. Localitățile Fzeș, Ferendia, Clopodia, Lățunaș, marchează limita spre câmpie a acestora, între Bârzava și Caras. Contactul cu câmpia este mai întotdeauna brusc. Fundamentul pe care stau aceste formațiuni este cristalin. Relieful acestor dealuri se desfășoară în trepte, altitudinea lor aepășind rar 300 m. înălțimile de 180 - 200m țin până aproape de limita cu câmpia subcolinară.

Toate dealurile sudice ale Banatului au poziție și geneză piemontană. Mai dezvoltate sunt dealurile Declinului, care se ridică între Câmpia Moraviței, Câmpia Carasului și Munții Docnecei.

Relieful de pe teritoriul comunei Măureni cuprinde trei subunități distincte:

1. Câmpia subcolinară piemontană.
2. Terasa Bârzavei
3. Lunca Bârzavei.

Câmpia subcolinară piemontană face parte din Câmpia înaltă subcolinară a Gătaiei, care este compusă dintr-o serie de câmpuri înalte, fără legătură între ele, iar limitele lor spre vest sunt destul de greu de trasat, dat fiind faptul că ultimele coline se pierd pe nesimțite în câmpia care divagare între Pogăniș, Timiș și Bîrzava.

Câmpia este slab undulată și are o înclinare generală de la est spre vest și foarte slab înclinată de la nord spre sud, spre valea Bârzavei.

Câmpia Gătaiei este formată dintr-o serie de interfluvii plane, separate de văi relativ adânci oână la 25 m), dar foarte largi. Aceste ape o taie în evantai, despărțind-o în mai multe câmpuri: Câmpia Pogănișului (la nord est de Pogăniș) Câmpia Sipetului (între Pogăniș și Bârzava) Câmpia Șemlacului (între Bârzava și Moravița) Câmpia Clopodiei (la sud vest de poalele Dealurilor Declinului).

Structura petrografică este formată din prundișuri cristaline, acoperite de argile oleistocene, pe care s-au dezvoltat soluri negre argiloase slab humifere.

Câmpia Pogănișului începe, aproape ca toate câmpiile din aceeași categorie, la 160 - 170 m și coboară în formă de evantai foarte fragmentat până sub 110 m către vest, unde trece pe nesimțite direct în câmpia aluvionară a Timișului. Valea Pogănișului o desparte în două sectoare neegale: unul la nord - Câmpia Nișchidorfului și altul la sud - Câmpia Sipetului.

Câmpia Moraviței este compusă din Câmpia Șemlacului și Câmpia Clopodiei. Este o câmpie subcolinară, clădită de apele care ies din dealurile piemontane, iar spre vest trece într-o câmpie joasă inundabilă.

Ca forme de microrelief se întâlnesc:

a) Văi de eroziune

Versanții acestor văi au pante de 3° - 10° . Fundul văilor nu depășesc 30 - 40 m.

Sunt văi mici cu apă foarte puțină sau seci în cea mai mare parte din an.

b) Câmpia înaltă propriu - zisă

Este plană, cu o înclinare ușoară. Pot fi întâlnite și câteva microdepresiuni. Câmpia este intens populată, fiind o zonă propice pentru practicarea agriculturii. Se cultivă cereale, plantetehnice, plante furajere etc.

În partea de nord - est, est și sud - est a teritoriului comunei Măureni se găsesc dealuri joase, mai mult izolate. Sunt primii reprezentanți a Dealurilor Vestice, în cazul nostru ai Dealurilor Declinului, Tirolului și Fizeșului. Multe dintre aceste dealuri sunt doar microcoline, scoase în relief datorită văilor de eroziune. Astfel de dealuri piemontane sunt: Dealul Moritzfeld, Dealul Comisul Mare, Dealul Comisul Mic, Dealul Culmea, Dealul Șoșdea. Cel mai înalt deal de pe raza comunei este Dealul Ghertenis, situat în nord - vest, având o altitudine de 178,5 m.

Dacă originea acestor coline este cunoscută ca forme rezultate din fragmentarea piemontului, originea Sumigului, deal înalt de 208 m, așezat în sud - vestul localității, în apropierea comunei Gătaia, este încă mult discutată. Majoritatea cercetătorilor sunt adepții originii vulcanice a Sumigului. Francisco Oriselini era preocupat de originea acestui deal, considerându-l vulcan. Astăzi nu se cunosc niciun fel de fenomene postvulcanice sau alte indicii care să justifice pe deplin originea vulcanică a acestui deal izolat, care domină cu peste 60 m câmpie înconjurătoare.

Alți geografi (Sizerea Marius) susțin că nu ar fi vorba de un vulcan în cazul Sumigului, ci de un lacolit.

În cadrul câmpiei piemontane există numeroase ravene și torenți care influențează în mod negativ relieful și solurile, în anumite locuri au apărut terenuri degradate și chiar alunecări de teren pe pantele mai înclinate.

Terasa Bârzavei este simetrică de-a lungul râului, cu expunerea versanților spre sud și nord, având înălțimea maximă de 152 m spre halta Șoșdea. Este fragmentată de o serie de văi transversale. Privită din luncă, terasa are aspectul unui relief ușor vălurit, ceea ce i-a făcut pe localnici să o numească imperiu "deal".

Lunca Bârzavei este cea mai recentă formațiune de morfoscultură.

Luncile s-au format pe seama depunerilor apelor curgătoare, sedimentele respective fiind cunoscute sub denumirea de depozite aluvionare sau aluviuni. Din punct de vedere geologic, Lunca Bârzavei este alcătuită din roci sedimentare friabile, reprezentate prin nisip și pietriș, orecum și din argilă. Depozitele aluvionare sunt, în general, neuniforme texturale nu numai pe orizontală ci și pe verticală; în același loc, pe adâncime se deosebesc, de obicei, mai multe straturi deosebite sub aspectul texturii, deoarece la fiecare revărsare se depune alt material a cărui alcătuire granulometrică este cu atât mai grosieră, cu cât viitura este mai mare și invers.

Unca Bârzavei apare sub forma unei câmpii plane, cu mici denivelări, în interiorul căreia șerpuiește albaia minoră a Bârzavei de la est spre vest. În cadrul luncii există o serie de microforme ca privaluri, meandre pârăsite, ușoare mamelonări etc.

Lățimea Luncii Bârzavei, în teritoriul luat în studiu, variază între 3 și 5 km, fiind inundabilă în perioada viiturilor, inundațiile putându-se repeta de mai multe ori pe an, provocând daunele culturilor agricole.

Unca este despărțită de platforma piemontană printr-o frunte terasă lăță de 40 - 50 m și care are o înclinație de circa 10°.

Unca este favorabilă unei game largi de culturi agricole. Printre acestea, primul loc îl ocupă porumbul, urmat de diferite plante furajere și cultura legumelor.

2.1.4. Clima

Clima este determinată de un ansamblu de factori: cosmici (radiația), dinamici (sistemele barice), geografici (relieful, vegetația, solurile).

Localizarea geografică în sud - vestul țării, plus relieful de câmpie, constituie unii factori importanți care vor trasa nota caracteristică a climatului. Clima zonei comunei Măureni, păstrează trăsăturile generale ale aspectului climatic continental - moderat din Câmpia Vestică. Prin poziția pe care o are în sudul acestei câmpii este sub influență mai frecventă a elementelor climatice din sud, mediteraneene și din vest, oceanice.

După Koppen, climatul teritoriului Măureni se poate cuprinde în formula O_{fx} caracteristică Câmpiei Tisei, la contactul acesteia cu climatul O_{fx} al piemonturilor vestice.

Istoria Maureniului dupa www.Maureni.de.

1. Denumirea locului

Localitatea poate să îi mulțumească pentru numele pe care îl poartă Sf. Mauritius („Moritz“), care a fost stimat și ales de către credincioși protectorul lor. A doua variantă este aceea, că denumirea provine de la primii coloniști ai locului, un cutreierător maghiar Ignaz Riegler și un oarecare „Moritz“.

2. Anul colonizării

Cînd s-au stabilit primele familii în Măureni în anul 1786, după lansarea reclamei de colonizare („Werbepatents“) de către împăratul Joseph al II-lea, acestea nu cunoșteau condițiile climatice cu veri foarte călduroase și ierni aprige și nici prosperitatea pămîntului. Acesta din urmă conținînd mult lut și argilă cu conținut scăzut de humus.

Din momentul colonizării până în zilele de azi trebuia lucrat, din greu, pentru a putea obține o recoltă cît de cît mulțumitoare.

3. Istoria locală

Locul a fost populat în anul 1786 de cca. 970 de persoane, dintre care 380 veneau din regiunile din partea stîngă a Rinului, 138 din Lorena (azi Franța) și Luxemburg, 126 din alte teritorii ale imperiului german. Ceilalți venind din Alsacia (azi Franța), din Baden-Württemberg, din Bavaria și imperiul austriac. Din anul înființării până în 1846, Măureni a fost sub ocupație și a trebuit să presteze anumite munci și să plătească tribut administrației timișorene. În 1805 satul a primit statutul de Tîrg, avînd loc iarmarocuri, tîrguri săptămînale de animale și produse agricole și animaliere. În anul 1847 satul a fost vîndut de camera regală maghiară unui investitor privat cu numele Minges. Sub dependența și ajutorul camerei regale maghiare care a pus la dispoziție materialele de construcții și multe ore de muncă voluntară a populației, s-a construit biserica romano-catolică care a fost terminată și inaugurată pe data de 11.11.1819 de către prea onoratul protopop al Vârșetului Albert Martini. Totodată s-a construit și primul castel, astăzi fostul sediu al Atelierului mecanic.

4. Episcopul Dr. Augustin Pacha

Cel mai mare fiu al com. Măureni, („sînt mîndru ca sînt un copil al satului“), care în anul 1927 a fost numit protopop al administraturii apostolice din Timișoara. Cu ocazia consacrării bisericii în anul 1928 a început discursul cu propoziția: „sînt acasă...“. Odată fiind întebat de unde provine inteligența lui el a spus: „De la Universitatea din Măureni“. În anul 1950 episcopul a fost învinuit de spionaj de către regimul comunist din vremea aceea și condamnat la 18 ani de grea detenție. În anul 1954 fiind grav bolnav, a fost grațiat, dar la data de 04.11.1954 a decedat în urma condițiilor inumane pe care le-a avut de suportat în timpul închisorii.

5. Cimitirul

În momentul colonizării, comunității catolice i-au fost atribuite 4 pogoane pentru pămîntul sfînt. Mormintele au fost îngrijite tot timpul, iar înainte emigrării în Germania, ele au fost îngrădite și acoperite cu beton.

6. Școala și Grădinița

În anul 1786 a fost înființată în Măureni școala romano-catolică cu două cadre didactice. Pînă în anul 1868 școala a fost cu predare în limba maternă, germană. În următorii ani numărul de elevi a crescut cu mai mult de 300. Apoi a fost reorganizată

Într-o școală a comunității, orele fiind ținute în limba germană și maghiară. În anul 1873 conducerea comunității a hotărât construirea unei noi școli, construcția noii clădiri impozante supra-etajate fiind terminată în 1874 după numai un an. Festivitatea de inaugurare și prima oră în noile săli de clase a avut loc pe data de 23 ianuarie 1875. În 16 februarie 1885 școala a fost naționalizată, iar predarea s-a făcut numai în limba maghiară, iar din anul 1932 s-a predat și în limba română. Pentru a da ocazia și copiilor din satele învecinate cum ar fi Tirol, Waldau, Semlacul Mic, Birda și Clopodia să învețe limba germană s-a înființat în Măureni un internat pentru elevi începând cu clasa a cincea. În toamna anului 1944 copiii germani din Măureni au fost integrați în secția cu predare în limba română. Din 1948 a fost permisă din nou predarea în limba maternă. Activitățile școlare erau diverse începând cu ore de agricultură, cerc literar, laborator de fizică și chimie, revista școlară etc. În urma emigrării germanilor localnici numărul elevilor germani a scăzut brusc, așa că din anul 1979 rămânând doar primele patru clase cu predare în limba germană, acestea având numai un singur cadru didactic. Scolii îi aparținea și o grădiniță înființată în anul 1893, iar din anul 1958 s-a deschis și o secție română. Raporturile s-au derulat aici ca și în domeniul școlii : numărul germanilor scăzând vizibil așa că în ziua de astăzi ne mai fiind preșcolari de naționalitate germană la grădiniță.

7. Biblioteca comunei

La viața culturală și spirituală a comunei Măureni a contribuit și o bibliotecă înființată în primii ani după cel de-al doilea război mondial. Ea cuprindea în anul 1955 1200 de cărți, iar în anul 1975 mai mult de 18000 de cărți. În sat s-a citit foarte mult în lunile de iarnă iar pe parcursul anului, erau ținute cercuri literare și cercetări științifice ce aveau ca scop angrenarea tinerilor.

8. Războaie mondiale, deportări, decolonizări

După întoarcerea din primul război mondial bărbații cu familiile lor s-au apucat să fructifice câmpurile nelucrate. Primul război mondial și-a lăsat amprenta și în comună: 104 decedați și 32 de invalizi. După retragerea trupelor germane armata sîrbă a ocupat în mijlocul lunii noiembrie 1918 partea de vest a Banatului, inclusiv Măureni, pe timp de 8 luni. În timpul retragerii trupele sîrbe au devastat satul și au luat cu ei 57 de cai, 60 de vaci și 5 oi astfel rămânând într-o amintire neplăcută locuitorilor comunei. În august 1919 o divizie a armatei regale române a mărșăluit prin acel loc făcîndu-se o primire festivă, în comună.

La încheierea păcii de la Trianon din 4 iunie 1920, Banatul a fost împărțit în trei, iar partea din est a fost alipită României. În anii postbelici au fost repartizate locuitorilor, terenuri vacante pentru construcții de case, pămînturi au fost cumpărate și vândute pentru a garanta extinderea comunei. De aceste activități profitînd și cele 23 de familii ce au fost colonizate în Măureni între 1925-1936. Cu banii ce s-au primit pe urma arendării pămîntului mai îndepărtat de comună, s-a reparat în 1927, turnul bisericii catolice ce a fost deteriorat în urma unui incendiu.

Odată cu izbucnirea celui de-al doilea război mondial, în 1939 avea să înceapă ultimul capitol al Măureniului german. După data de 12 mai 1943 cînd a fost semnat la București acordul dintre imperiul german și statul român, au fost recrutați și bărbații din Măureni. Lista celor căzuți din Măureni în acest război fără sens este lungă, 65 în armata germană și 11 în armata română.

Sfîrșitul celui de-al doilea război mondial nu a însemnat încă și sfîrșitul chinului și suferinței populației germane. Aceasta continuînd cu deportarea a 205 locuitori ai comunei, printre care mulți tineri și femei, la muncă silnică de reconstrucție în Rusia, majoritatea în lagărul de la Kadyevka unde au decedat 68, iar alții 8 au decedat după eliberare, de pe urma deportării. O parte din deportați nu s-au mai întors din Rusia fiind trimiși în Germania, unde au fost nevoiți să-și construiască un viitor.

Pe data de 17 iunie 1951 șapte familii din Măureni au fost deportate în vagoane destinate transportului de animale, în stepa Bărăganului și descărcați pe un cîmp înainte recoltat și lăsați în voia soartei. Pentru a avea un acoperiș deasupra capului unii și-au săpat scorburi, alții au bătut pari în pămînt și au agățat pături și covoare deasupra. După un timp de mai mulți ani au fost eliberați și trimiși acasă.

Din cauza acestor circumstanțe război, prizonierat și deportare, multe familii germane din sat fiind destrămate, a început decolonizarea și emigrarea în Germania în cadrul reîntregirii familiilor.

Primele familii au putut pleca la rudele și neamurile lor în Germania, acest fapt producînd o reacție în lanț, astfel încît numărul locuitorilor din Măureni a scăzut încet, dar constant. Fiind însă nevoie de foarte multă răbdare pentru a aștepta acceptul de emigrare, aceasta i-a determinat în special pe mulți dintre tineri, să treacă fraudulos frontiera țării, chiar cu riscul vieții. Nici cei care dădeau mită funcționarilor de la serviciul pașapoarte pentru a obține mici facilități nu puteau pleca și erau șicanați la fel ca și ceilalți germani. La începutul anilor '80 se înrădăcinaseră cîteva obiceiuri: două sute lei pentru o audiență la biroul pașapoarte, o jumătate kg de cafea pentru o programare mai rapidă și o mie de lei pentru verificarea chemării de către comisia ce era responsabilă pentru emigrări.

9. Numărul de locuitori

În anul 1916 com. Măureni avea 2435 de locuitori germani. În 1943 mai erau 1923, iar cinci ani mai tîrziu erau 1849. Datorită numărului mare de emigrări și după schimbarea regimului politic din anul 1989 numărul germanilor din comună scăzuse la 104 germani.

10. Planul comunei

11. Edificii de seamă

Deoarece pământul nu era deosebit de productiv nu au existat resurse bănești pentru construcții și monumente deosebite. Excepție făcând:

- monumentul eroilor din curtea bisericii, pe care sînt trecute numele eroilor căzuți în primul război mondial.
- cele trei cruci la răspîntie de drum, la „Waldspitz“, la „Knowlberg“ și la calea ferată - din 1866 - mărturisesc că în aceste locuri au trăit creștini.
- școala în formă de „L“ mai sus menționată a fost una dintre puținele clădiri școlare cu etaj din Banat cu 16 săli de clasă și sală de sport.
- casa parohială era deasemenea mare, patru camere de zi și dormitoare, bucătărie și baie. Biblioteca parohială conținea pe lîngă cărți teologice o mulțime de alte opere captivante.
- În anii prosperi veneau la apreciată moară din Măureni multe căruțe din satele învecinate pentru a măcina cerealele.
- Căminul cultural era multifuncțional: teatru, cinematograful și totodată sală de dans.
- Căminul tineretului catolic de odinioară a fost transformat într-o biserică creștină ortodoxă. În imediata vecinătate a acesteia se găsește clădirea pompierilor voluntari, construită în anul 1960.

12. Structuri economice și organizatorice, comerț și circulație

Pînă la cel de-al doilea război mondial, com. Măureni s-a caracterizat prin agricultură: în populație predominau activitățile agricole. Pînă în a doua jumătate a secolului al 19-lea s-a produs în primul rînd pentru consumul propriu, numai o parte foarte mică a produselor agrare, era destinată vînzării.

Datorită industrializării a crescut consumul precum și calitatea produselor alimentare.

Construirea căii ferate – Măureniul avînd gară – a grăbit procesul de integrare al Banatului la marea piață europeană.

Înainte de al doilea război mondial, comuna deținea un mare număr de meseriași și meșteșugari: brutari, barbieri, măcelari, tîmplari, zidari, fierari, fabricanți de sifoane etc.

Numărul mare de barbieri/frizeri pare să fi fost specific zonei, fapt ce reiese din zicala următoare: locuitorii din Măureni par să se fi născut cu briciul în mînă.

Cultivarea viței de vie era practică în Măureni în special pentru consumul propriu, deoarece pomi fructiferi nu rodeau pe acest pămînt. Astfel cultivarea cerealelor și creșterea animalelor erau cele mai importante surse de venit al locuitorilor comunei.

Cea mai grea lovitură a țaranului bănățean a fost exproprierea pămîntului după reforma agrară din martie 1945, astfel încît mulți țărani au devenit muncitori necalificați în fabrici. În anul 1952 s-a înființat în Măureni CAP- ul, mai tîrziu au luat ființă unitățile agricole de stat numite –Gostat- IAS.

La începutul secolului al 20-zelea existau în Măureni două mori cu aburi, iar pînă la cel de-al doilea război mondial exista un atelier de tîmplărie cît de cît automatizat.

În anul 1893 s-a înființat asociația tîrănilor. Activitatea asociației cuprindea pe lîngă prelucrarea pămîntului și creșterea animalelor și dezvoltarea pădurilor, viței de vie, creșterea viermelor de mătase, a peștilor etc.

În octombrie 1851 s-a înființat asociația meșteșugarilor și negustorilor. În anul 1893 s-a înființat instituția bancară “Erste Moritzfelder Bank AG”, iar în anul 1896 cea de a doua bancă “Moritzfelder Sparkassa AG”.

Din momentul colonizării pînă în anul 1870 locuitorii comunei foloseau lampa cu grăsimă și ulei după aceea s-a impus lampa cu petrol. Din 1929 s-a introdus iluminarea electrică în toate intersecțiile din comună precum și în toate clădirile statului și în unele locuințe private. Din 1960 comuna a fost conectată la rețeaua electrică națională.

13. Viața și activitatea culturală

Rădăcinile vieții culturale sînt de pe timpul colonizării, însă de abia la sfîrșitul secolului 19 aceasta a fost mai intensă. În 1919 s-a înființat în Măureni o grupă locală a asociației culturale șvabo-germane, fiind cunoscută mai tîrziu sub denumirea „Deutscher Kulturverband“. Cel mai ușor și invizibil bagaj al primilor coloniști au fost cîntecele, tradițiile și obiceiurile germane. Astfel în 1896 s-a înființat corul bărbătesc pentru a familiariza tineretul cu cîntecele germane și de a da o mai mare strălucire festivităților bisericești. În 1870 a luat ființă prima formație muzicală cu 12 instrumentiști. Iar în anul 1928 a luat ființă formația de muzică a tineretului cu 28 de membrii.

În 1934 a fost înființată prima asociație a femeilor germane “Katholischer Deutscher Frauenverein”, avînd 75 de membrii. Pentru păstrarea vechilor obiceiuri populare, asociația organiza anual un bal de porturi naționale care era îndrăgit de mic și mare.

În toamna anului 1906 a fost înființată asociația tineretului romano-catolic pentru care prea onoratul episcop Dr. Augustin Pacha a construit în 1932 cu proprii lui bani o casă a tineretului. Totodată trebuie amintit și cercul fetelor “Katholisch deutscher Mädchenkranz” care avea ca scop menținerea tradițiilor prin muzică și dans precum și cultivarea limbii materne și a religiei.

În 1930 s-a înființat și primul club de fotbal și handbal din localitate din care s-au evidențiat chiar și campioni naționali.

Noul și actualul cămin cultural a fost construit prin muncă patriotică și inaugurat în anul 1972, aici s-a sărbătorit anual și tradiționalul “ Kerweih”.

14. Dialectul

În Măureni se vorbește un dialect “südwestheinfränkisch” cu influențe austrio-bavareze.

15. Emigrarea în Germania și în alte țări

Conform statisticilor HOG trăiau înaintea schimbării regimului politic din 1989, în Măureni 1000 de etnici germani, iar în RFG aproximativ 2200.

Majoritatea trăiesc în sudul Germaniei în Bavaria și Baden-Württemberg, circa 20 în Austria și alți 30 în SUA.

16. Integrarea în Germania

Pentru a cultiva și menține contactele între foștii locuitori se organizează încă din anul 1979 odată la doi ani o întrunire numită “Moritzfelder Heimattreffen”, unde se întâlnesc prieteni, vecini, rude și cunoscuți care își reamintesc întâmplări comune și evenimente locale.

Prima întrunire de acest gen a fost organizată de familiile Bucholz și Rohm în data de 6-7 octombrie 1979 la Donaueschingen participând peste 200 de foști locuitori.

Prin faptul că locuitorii Măureniului și-au putut menține tradiția și limba germană peste 200 de ani reintegrarea lor aici în Germania nu a fost predominantă de greutate.

[Monografia localitatii Maureni - Prof. Magarin Lucian-Pavel](#)

<http://www.Moritzfeld.de>